

CICLE INICIAL

ANIMALS I LLEGENDES

Durant l'etapa de Primària, l'infant se submergeix en un desenvolupament que forjarà les seves bases d'aprenentatge i d'interacció amb el món. Les següents propostes didàctiques pretenen ser un suport per als mestres que vulguin incentivar la lectura als més petits, un pilar fonamental per al seu desenvolupament. A partir d'elles, podran despertar la imaginació, treballar la sensibilitat lectora, fomentar les capacitats artístiques, adquirir nou vocabulari i endinsar-se en el Mapa Literari Català. Les propostes se separen per cicles, i cada cicle gira entorn d'un tema.

Per tal de treballar millor els textos i aconseguir una bona comprensió lectora, és fonamental la implicació del mestre i el seu acompanyament. Fomentar la lectura en veu alta –tant del mestre com dels alumnes-, treballar el text en petits fragments –fins arribar a la seva totalitat- perquè els alumnes l'assimilin millor, donar veu als petits lectors perquè hi diguin la seva sense por o introduir a grans trets la vida de l'autor, en són algunes recomanacions.

Aquestes propostes didàctiques poden ser un punt de partida de treball per al mestre, el qual pot anar més enllà del que es proposa aquí.

Objectius:

- Conèixer el Mapa Literari Català.
- Desenvolupar la comprensió lectora, l'expressió escrita i l'oral.
- Descobrir i treballar textos d'autors catalans des d'altres perspectives.

Competències:

- Competència literària i lingüística
- Competència comunicativa
- Competència en gestió i tractament de la informació
- Competència digital
- Competència en recerca
- Competència personal i interpersonal
- Competència en el coneixement i interacció amb el món
- Competència digital
- Competència en recerca
- Competència personal i interpersonal
- Competència en el coneixement i interacció amb el món

PRIMER CICLE

ANIMALS I LLEGENDES

Els animals i els éssers fantàstics sempre han sigut temes atractius per als més petits. Uns són ben reals però tot sovint ens els fem a mida i representen per a nosaltres allò que necessitem expressar (alegria, tristesa, curiositat, enamorament, etc.). Els altres els trobem en llegendes i rondalles, formen part del nostre imaginari popular i envoltats de misteri i saviesa antiga, les seves aventures ens hipnotitzen.

Josep Maria de Sagarra

Avui, dia en què escric aquestes ratlles, ha començat el bon temps de primavera: a la mimosa del meu jardí hi ha unes quantes tallaretes de cap negre; el rossinyol ja canta tota la nit; un pit-roig piuleja delicadament entre la sorra, caçant les erugues i envestint els escarabats. Els meus estimats ocells em duen totes les gràcies de la primavera. Escrivint aquestes ratlles estic una mica content, perquè penso que amb elles els pago una part, ja que no el tot, d'aquell benestar que en rebo contemplant-los, ja fa una pila d'anys. Perquè jo des de menut he pensat en els ocells, i m'he estimat els ocells.

Sagarra, Josep Maria de (1967). 'Els ocells amics' (p. 726). Dins *Obres Completes: Prosa*. Barcelona: Selecta.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/lestiueig-a-santa-coloma-de-gramenet/josep-maria-de-sagarra>

Propostes didàctiques per als alumnes:

-En quina estació de l'any es troba l'autor?

-Busca com són els ocells que apareixen al text i dibuixa'ls:

Tallareta de cap negre Rossinyol

Pit-roig Quin és el teu ocell preferit?
Dibuixa'l

-En Josep Maria de Sagarra, des de menut, s'ha estimat els ocells. I tu, què t'estimes?

CICLE INICIAL

ANIMALS I LLEGENDES

Els animals i els éssers fantàstics sempre han sigut temes atractius per als més petits. Uns són ben reals però tot sovint ens els fem a mida i representen per a nosaltres allò que necessitem expressar (alegria, tristesa, curiositat, enamorament, etc.). Els altres els trobem en llegendes i rondalles, formen part del nostre imaginari popular i envoltats de misteri i saviesa antiga, les seves aventures ens hipnotitzen.

Joan Brossa

Ocell:
crec que és millor que obris els ulls
i fugis de la meva espatlla.
Aprofita avui per a creuar extensions
marines
i encendre't d'estrelles.

Brossa, Joan (1991). 'Música d'arpa'. Dins *El poeta presenta quinze pantomimes*. Dins *Poesia rasa, II* (p. 130). Barcelona: Edicions 62.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/musica-darpa/joan-brossa>

Propostes didàctiques per als alumnes:

-Creus que en Joan Brossa s'estimava els ocells? Per què?

-Quin missatge diu el poeta?:

- o Que l'ocell s'ha de quedar al seu costat.
- o Que l'ocell ha de saber nedar.
- o Que l'ocell ha de ser lliure.

-Quin missatge li diries a l'ocell?

-Dibuixa com t'imagines l'ocell d'en Joan Brossa.

ANIMALS I LLEGENDES

Els animals i els éssers fantàstics sempre han sigut temes atractius per als més petits. Uns són ben reals però tot sovint ens els fem a mida i representen per a nosaltres allò que necessitem expressar (alegria, tristesa, curiositat, enamorament, etc.). Els altres els trobem en llegendes i rondalles, formen part del nostre imaginari popular i envoltats de misteri i saviesa antiga, les seves aventures ens hipnotitzen.

Marià Manent

Quan obro la finestra, al matí, sento cantar les abelleroles. N'hi ha una ramada que volta vora el Mas. Es posen al cim del noguer, als avellaners, a les pereres, van al pomerar i al barranc. Llur estranya piuladissa, que sembla d'ocells aquàtics, omple la calma del dia clar i veig el color groc dels caparrons, les ales fines, afuades. Des de sota els plàtans, el Mas sembla una pintura, una evocació impressionista. Les branques baixes es mouen lentament contra la casa ocre, amb vidrieres i finestres de color de vi fosc; un roser s'enfila a la dreta; l'escorça dels plàtans, trencant-se, deixa veure el tronc de color de vori, ben llis. És, en conjunt, un amable Cézanne; fins la casa sembla una mica francesa.

Manent, Marià (2000). 'L'aroma d'arç'. Dins *Obres completes de Marià Manent. Dietaris*. (Vol. 1, p. 333). Barcelona: Edicions 62.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/laleixar-mas-de-segimon-23-de-juliol-de-1964/maria-manent>

Propostes didàctiques per als alumnes:

-Assenyala quina d'aquestes imatges és una abellerola:

-Quin fruit dona cada arbre?

Noguer →

Perera →

Avellaner →

Pomera →

-En quina estació creus que es troba l'autor? Per què?

-Mireu a classe imatges de quadres de Cézanne. Després, dibuixa com t'imagines la casa del text.

ANIMALS I LLEGENDES

Els animals i els éssers fantàstics sempre han sigut temes atractius per als més petits. Uns són ben reals però tot sovint ens els fem a mida i representen per a nosaltres allò que necessitem expressar (alegria, tristesa, curiositat, enamorament, etc.). Els altres els trobem en llegendes i rondalles, formen part del nostre imaginari popular i envoltats de misteri i saviesa antiga, les seves aventures ens hipnotitzen.

Fages de Climent

De Llers, terra de bruixes, ¿la màgica contalla d'un cap a l'Empordà a l'altre, no l'heu sentida a dir?
A mitjanit encenien la falla dels focs follets que apagava el matí.

S'enfilaven als cims disfressant-se amb les ombres o davallaven a les frondes de la vall, o vers la mar, a abeurar les escombres que destraven a guisa de cavall.

Fages de Climent, Carles (2003). 'Contalla de les bruixes de Llers'. Dins *Les bruixes de Llers* (p. 31-35). Barcelona: Quaderns Crema.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/les-bruixes-de-llers/carles-fages-de-climent>

Propostes didàctiques per als alumnes:

-Saps on és el poble de Llers? A quina comarca es troba? Situa'l dins un mapa de Catalunya.

-Coneixes altres històries o llegendes de bruixes?

-Busca una llegenda sobre bruixes (a casa, a la biblioteca...) i explica-la als teus companys.

-Fes un dibuix de la bruixa de la teva llegenda.

ARBRES, FLORS I FRUITS

Què seria la poesia sense els arbres, les flors o els fruits? La natura, que sempre hi és, és font d'inspiració de molts versos. Tot sovint fa de mirall dels estats d'ànim dels poetes i s'enfila, com una heura, per les seves paraules. En aquests poemes, els poetes s'agafen a aquests éssers vegetals per contar-nos les seves experiències i fer-nos-en gaudir.

Joan Maragall

L'ametller

A mig aire de la serra
veig un ametller florit.
¡Déu te guard, bandera blanca,
dies ha que t'he delit!
Ets la pau que s'anuncia
entre el sol, núvols i vents...
No ets encara el millor temps
però en tens tota l'alegria.

Maragall, Joan (2010). 'L'ametller'. Dins *Poesia completa* (p. 124). Barcelona: Edicions 62.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/lametller/joan-maragall>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Has vist mai un ametller florit? De quin color són les seves flors?
- De quin color t'imagines la pau?
- Com creus que se sent el poeta quan escriu el poema (content, trist, cansat, eufòric...)?
- Com t'imagines el paisatge que observa en Joan Maragall? Pots explicar-ho i ajudar-te d'un dibuix.

ARBRES, FLORS I FRUITS

Què seria la poesia sense els arbres, les flors o els fruits? La natura, que sempre hi és, és font d'inspiració de molts versos. Tot sovint fa de mirall dels estats d'ànim dels poetes i s'enfila, com una heura, per les seves paraules. En aquests poemes, els poetes s'agafen a aquests éssers vegetals per contar-nos les seves experiències i fer-nos-en gaudir.

Maria Mercè-Marçal

Foravilers

Junts hem menjat —foravilers de tarda— ametllons verds de la branca més alta robats d'un hort sense porta ni tanca,	ai, no la mosseguis l'ametlla amarga! Esquitxada de nit la bata blanca i amb els dits entintats mig oblidàvem al cor de l'ametlló l'ametlla amarga, ai, no la mosseguis amic, encara.
ai, no la mosseguis l'ametlla amarga!	
Esborràvem lliçons darrere els arbres de mestres i veïns: aquesta plana l'escrivíem ben sols amb lletra clara,	

Marçal, Maria-Mercè (1989). 'Bruixa de dol'. Dins *Llengua abolida* (p. 88-89). València: Tres i Quatre.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/2-ca-rrer-sant-andreu-divars/maria-merce-marcal>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Has menjat mai una ametlla amarga? Quin gust té?
- Per què Maria Mercè-Marçal diu que "ai, no la mosseguis/ l'ametlla amarga!"?
- Des de quin lloc creus que escriu aquest poema Maria Mercè-Marçal?
- Quina és el teu fruit sec preferit?

ARBRES, FLORS I FRUITS

Què seria la poesia sense els arbres, les flors o els fruits? La natura, que sempre hi és, és font d'inspiració de molts versos. Tot sovint fa de mirall dels estats d'ànim dels poetes i s'enfila, com una heura, per les seves paraules. En aquests poemes, els poetes s'agafen a aquests éssers vegetals per contar-nos les seves experiències i fer-nos-en gaudir.

Miquel Costa i Llobera*Lo pi de Formentor*

Mon cor estima un arbre! Més vell que l'oli-
vera
més poderós que el roure, més verd que el
taronger,
conserva de ses fulles l'eterna primavera
i lluita amb les ventades que atupen la ribera,
que cruixen lo terror.

Costa i Llobera, Miquel (1999). *La veu de l'inefa-
ble [Antologia poètica de Miquel Costa i Llobera]*.
Barcelona: La Magrana.

[http://mapaliterari.cat/ca/espai/el-pi-de-for-
mentor/miquel-costa-i-llobera](http://mapaliterari.cat/ca/espai/el-pi-de-formentor/miquel-costa-i-llobera)

Propostes didàctiques per als alumnes:

-Aquest fragment sembla una endevinalla. Entre tots, intenteu descobrir de quin arbre es tracta.

-Per grups, busqueu una imatge del pi de Formentor i escriviu tres adjectius que us transmeti la imatge.

-Per què l'autor diu "conserva de ses fulles l'eterna primavera"? Quin tipus de fulla té el pi, caduca o perenne?

-Com pot ser que el poeta estimi un arbre? Tu n'estimes algun?

ARBRES, FLORS I FRUITS

Què seria la poesia sense els arbres, les flors o els fruits? La natura, que sempre hi és, és font d'inspiració de molts versos. Tot sovint fa de mirall dels estats d'ànim dels poetes i s'enfila, com una heura, per les seves paraules. En aquests poemes, els poetes s'agafen a aquests éssers vegetals per contar-nos les seves experiències i fer-nos-en gaudir.

Joan Vinyoli*D'una terra (II)*

M'alegrava d'anar sentint pel bosc
el so de la destrat del llenyataire,
en la cremosa quietud de l'aire
fragant de ruda i fum de lligabosc.
Tu, llenyataire, com un déu abats
arbres de somni, de llegenda obscura,
en l'aire màgic de les soledats:
allà a l'estiu el ventijol murmura,
l'abella liba romanins fadats
i corre una aigua cristal·lina i dura.

Vinyoli, Joan (1994). *El Callat*. Barcelona: Empú-
ries, 1994 ("El Ventall de Poesia", 24).

[http://mapaliterari.cat/ca/espai/duna-terra/
joan-vinyoli](http://mapaliterari.cat/ca/espai/duna-terra/joan-vinyoli)

Propostes didàctiques per als alumnes:

-Digues totes les plantes que apareixen al poema i dibuixa-les:

-Segons el poema, què és el que li agrada al poeta?

-Com t'imagines el llenyataire del poema?

-I a tu, quin so del bosc t'agrada més?

PAISATGE

Hi ha paisatges que ens acompanyen tota la vida. Formen part del nostre microcosmos, els duem dins. Hi podem haver nascut, viscut, viatjat o haver vist només un cop, però per alguna cosa aquell indret passa a formar part de nosaltres i de les nostres emocions. Tant és així, que molts escriptors han sentit la necessitat imperiosa d'escriure'ls i, gràcies a ells, podem gaudir de la lectura d'aquests espais escrits.

Joaquim Soler

El problema que tenen les muntanyes, és que un cop te les has mirades amb atenció, ja no pots impedir de començar a sentir-ne una certa dependència. I si t'hi endinses, si les toques, les puges, hi dorms, hi camines, t'adonaràs que tenen tot el que tu no tens.

Soler i Ferret, Joaquim (1991). 'La porta dels somnis núm. 122'. Dins *Paisatge: la muntanya*. Barcelona: Catalunya ràdio.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/la-porta-dels-somnis-serra-de-montsant/joaquim-soler>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Què passa quan l'autor es mira les muntanyes amb atenció? És realment un problema?
- Per què creus que són tan especials, les muntanyes, per l'autor?
- Això que explica en Joaquim Soler, t'ha passat mai amb algun paisatge?

PAISATGE

Hi ha paisatges que ens acompanyen tota la vida. Formen part del nostre microcosmos, els duem dins. Hi podem haver nascut, viscut, viatjat o haver vist només un cop, però per alguna cosa aquell indret passa a formar part de nosaltres i de les nostres emocions. Tant és així, que molts escriptors han sentit la necessitat imperiosa d'escriure'ls i, gràcies a ells, podem gaudir de la lectura d'aquests espais escrits.

Miquel Martí i Pol

Els records no són mai un mirall net, sentiments i memòria l'enlloren i el temps, astut, hi qualla les imatges. Recordo l'Arinsal que vaig conèixer fa vint anys: quatre cases mal comptades, i el preservo dins meu, no per tornar-hi, tossut i engelosit, com en un somni, sinó perquè em ressoni en les paraules que escric per l'Arinsal que he trobat. Així l'amor és de debò creixença.

(18.7.86).

Martí i Pol, Miquel (2000). 'Nou poemes d'Andorra (1986 i 1992)'. Dins *Obra poètica IV: 1990-2003* (p. 331). Barcelona: Edicions 62.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/arinsal-andorra/miquel-marti-i-pol>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Explica què vol dir "Els records no són mai un mirall net".
- Saps on és el poble d'Arinsal? Busca informació d'on es troba. Cerca, també, imatges de com era antigament i com és ara. Comenteu-ho a classe.
- Com és que en Martí i Pol vol conservar el record de l'Arinsal de fa vint anys?
- Has visitat mai algun poble que hagi volgut guardar en la memòria? Explica quin és el record que en tens.

PAISATGE

Hi ha paisatges que ens acompanyen tota la vida. Formen part del nostre microcosmos, els duem dins. Hi podem haver nascut, viscut, viatjat o haver vist només un cop, però per alguna cosa aquell indret passa a formar part de nosaltres i de les nostres emocions. Tant és així, que molts escriptors han sentit la necessitat imperiosa d'escriure'ls i, gràcies a ells, podem gaudir de la lectura d'aquests espais escrits.

Rafael Masó

Jo de mon carrer vull dir-ne
tot allò que em té encantat.
Aquells aires que el refresquen
i el sol que aurífic s'hi ajau;
aquells nins que vessen xiscles
i el crespinell dels teulats.

Masó, Rafael (2006). 'El meu carrer.' Dins *Antologia poètica* (Ed. David Prats, p. 41). Girona: CCG i Fundació Valvi.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/el-meu-carrer/rafael-maso>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Busca les paraules que no entenguis al diccionari i explica'n el significat de nou, però amb els teus mots.
- Què vol dir "aquells nins que vessen xiscles"?
- On creus que es troba aquest carrer? A prop del mar, a la ciutat, al camp...? Què t'ho fa pensar?
- Com és el teu carrer? El pots veure des del teu balcó?

PAISATGE

Hi ha paisatges que ens acompanyen tota la vida. Formen part del nostre microcosmos, els duem dins. Hi podem haver nascut, viscut, viatjat o haver vist només un cop, però per alguna cosa aquell indret passa a formar part de nosaltres i de les nostres emocions. Tant és així, que molts escriptors han sentit la necessitat imperiosa d'escriure'ls i, gràcies a ells, podem gaudir de la lectura d'aquests espais escrits.

Josep Pla

Sant Sebastià és molt bonic quan hi ha gent. Quan no hi ha gent, encara ho és més. És preciós. M'agradava de pujar-hi anys enrere, a mitja tarda, els dies de primavera. La primavera a Palafrugell sol ésser curta, però cada any tenim quinze dies primaverals? com quinze dies de tardor? en què el paisatge dels voltants de la vila arriba al seu punt més alt i més graciós de finor. Quan, més enllà del pont d'En Cassaca, arribava a l'ombra dels arbres, trobava la frescor deliciosa. Es veia tot el pla de Palafrugell a contrallum, dins de l'aire daurat. De vegades un home llaurava a primer terme una terra roja... Després, la carretera travessava el bosc de pins, que feien una olor exquisida. El vent perdut passava entre el brancatge i el pensament quedava flotant en la remor alta i greu. A les Pasteres, l'inici de la declinació de la tarda posava un color de mel sobre els blancs de Llafranc i de Calella. Les pinedes s'enfosquien. El mar, en calma, semblava un mirall adormit en la llum que finia.

Pla, Josep (1968): Dins *El meu país*. Barcelona Ed. Destino, O.C. VII, p. 499.

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/sant-sebastia/josep-pla>

Propostes didàctiques per als alumnes:

- Coneixes Palafrugell? A quina comarca es troba? Assenyala-ho en un mapa de Catalunya.
- "Quan, més enllà del pont d'En Cassaca, arribava a l'ombra dels arbres, trobava la frescor deliciosa." Creus que una frescor pot ser deliciosa? Saps quin nom té aquest recurs? Pensa algun altre exemple semblant i acompanya'l d'una frase.
- Digues tres sensacions que et vinguin al cap un cop llegit el text.
- "El mar, en calma, semblava un mirall adormit en la llum que finia." Comenta aquesta frase. Creus que podria ser el vers d'un poema?